

Å l a n d s l a n d s k a p s n ä m n d s

N:o 23/1945. framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om understöd för yrkesstudier.

I riket utkom den 10 november 1944 en lag om understöd för yrkesstudier, som trädde i kraft den 1 januari 1945. I motiveringen till Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till sagda lag säges det bl.a.: "Den arbetskraft, som erhållit yrkesutbildning, är i vårt land i förhållande till behovet av sådan otillräcklig. Likaså är proportionen mellan den arbetskraft, som erhållit yrkesutbildning och den, som erhållit lärd uppfostran, oförmånlig. Antalet av dem, vilka erhållit yrkesutbildning, är även i Finland ganska lågt i jämförelse med andra kulturländer. På grund därav och med beaktande av behovet av tekniskt och ekonomiskt kompetent arbetskraft under rådande förhållanden och i närmaste framtid blir det nödvändigt, att statsmakten genom effektivare åtgärder än hittills stöder tillväxten av yrkeskunnig arbetskraft. Yrkesstudierna för mindre bemedlade hava redan från och med 1926 stötts medelst direkta understöd ur statsmedel samt från 1940 dessutom med donationsmedel. Sålunda har på socialministeriets åtgärd under senaste år utdelats understöd för yrkesutbild-

ning med inemot 10 miljoner mark och på åtgärd av övriga ministerier med ungefär 2,5 miljoner mark. Detta understödande av mindre obemedlade har likväl ägt rum utan någon egentlig lagstiftning, enligt anvisningar och prövning av de myndigheter, vilka fatta beslut om understöd. Av denna orsak har understödsverksamheten varit i saknad av planmässighet och understödsgrunderna hava varit olikartade. Dessutom har till följd av bristen på enhetlig lagstiftning inträffat, att på samma område, ja till och med inom samma läroanstalt studerande kunnat tilldelas understöd av flera olika statsorgan. En följd av bristen på lagstiftning har ytterligare varit, att ingen som helst säkerhet förelegat för att understöd komme att utgå för hela skoltiden, vilken omständighet varit ägnad att utgöra ett hinder för unga obemedlade personer att ägna sig åt yrkesstudier samt att även i övrigt för dem, som ej hava egna tillgångar, göra yrkesstudierna osäkra. Då fördelningen av understöden dessutom varit beroende av ett anslag, vilket årligen intagits i utgiftsstaten, har därav följt slöseri med arbete och papper, enär understödsärendena alltid årligen blivit underkastade förnyad behandling. För utökningen av den yrkeskunniga arbetskraften och för avlägsnande av

förenämnda olägenheter har Regeringen med beaktande av understödsverksamhetens fortgång, nuvarande omfattning och behövlighet ävensom därvid vunna erfarenheter, ansett nödigt att till Riksdagen överlämna proposition med förslag till lag om understöd ur statsmedel för yrkesstudier."

Att döma av de i propositionen nämnda beloppen synes det, som om understödsverksamheten i riket, trots avsaknad av lagstiftning, varit ganska betydande, och man framhåller, att antalet understödstagare efter lagens tillkomst kommer att öka avsevärt. På Åland har understödsverksamheten varit så gott som ingen. Visserligen hava smärre summor upptagits i landskapets inkomst- och utgiftsstatiståriligen, främst i form av stipendier för mindre bemedlade vid särskilda skolor, samt dessutom en mindre summa (15.000:-) för främjande av "övrig yrkesutbildning", men det märkliga är, att sistnämnda anslag förblivit oanvänt. Detta kan naturligtvis förklaras med, att i landskapet icke finnes någon yrkesskola för särskilt hantverks- och industriell undervisning. Frågan om en yrkesskola har länge varit aktuell i landskapet, men ännu icke fått en positiv lösning. Till en icke ringa del kan naturligtvis den omständigheten, att inga sökande till understöds-

bidrag anmält sig, förklaras med, att ingen lagstiftning i ämnet funnits. Folk har med andra ord icke känt till, att möjlighet till understöd för yrkesutbildning finnes. Därför kommer säkert lagstiftning om förenämnda understöd, att stimulera intresset för yrkesstudier, varför det är mera än sannolikt, att understödssökandena efter tillkomsten av en landskapslag i ämnet icke komma att vara ringa. Landskapsnämnden har därför ansett nödigt till Landstinget inlämna framställning med förslag till sådan landskapslag. Detta förslag bygger i huvudsak på rikslagstiftningen i ämnet. Då likväl utom själva lagen i riket utgivits en verkställighetsförordning den 10 november 1944 och ett statsrådsbeslut av samma dag, vilka innehålla viktiga kompletterande specialbestämmelser, har landskapsnämnden enligt sedvanlig kutym uti förslaget till landskapslag inarbetat en del av dessa kompletterande specialbestämmelser. Landskapsmyndigheternas ställning i förvaltningssystemet har behörigen beaktats. Såsom en allmän princip i förslaget har fastslagits att bidrag eller studielån beviljas blott mindre bemedlade sökande. Vad som förstås med mindre bemedlad har noggrant fastslagits uti 1 § av statsrådets förenämnda beslut. Då likväl penningvärdet nuförtiden är föga sta-

bilt, och stadgandena om den inkomst- och förmögenhetsskatt, som i sagda beslut och paragraf äro avgörande för bedömningen av, om sökanden är mindre bemedlad, lätt kunna av statsrådet ändras, då däremot en ändring av landskapslagen är en vidlyftigare affär, har i landskapslagen stadgats, att rikets bestämmelser därom skola gälla. Detta är även fallet beträffande storleken av bidrag och lån. I övrigt hänvisas till Regeringens i början av detta förslag citerade uttalande, som håller sträck lika bra beträffande Åland som det övriga riket.

Landskapslagen föreslås att gälla retroaktivt från den 1 januari 1945 då rikets motsvarande lag trädde i kraft, för att sökande på Åland icke skola komma i ett sämre läge än de uti riket äro.

Hänvisande till förenämnda från landskapsnämnden vördsammast föreslås

lägga Landstinget till antagande följande

§ 1. Landstinget skall

ge understöd för yrkesstudier.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas

§ 2. I landskapet Åland

bosatt mindre bemedlad medborgare i Finland

eller härstädes bosatt i Finland asylrätt åtnjutande person är berättigad

tigad att av landskapsmedel erhålla bidrag för yrkesstudier, i en-

lighet med vad i denna landskapslag stadgas.

Med mindre bemedlad avses i denna landskapslag den, som ensam

eller samfällt med sin make eller, därest han lever i gemensamt hus,

håll med sina föräldrar, dessa vid senast verkställda statsbeskatt-

ning icke påförts skatt för förmögenhet och inkomst över de högsta

belopp, som därför i riket fastställts.

Är den, som ansöker om bidrag, på grund av minskning i inkomst,

vilken förorsakats av studier, till följd av ådragen sjukdom eller

av annan dylik orsak i knappa omständigheter, kan bidrag enligt

prövning beviljas, oaktat den i mom. nämnda påförda skatten över-

stiger de enligt sagda lagrum fastställda beloppen. Bidrag kan en-

ligt prövning jämväl förvägras, oaktat skatten icke uppgått till

fastställt belopp, för såvitt beviljande av bidrag i anseende till

vederbörandes ekonomiska ställning icke kan anses nödigt.

I gemensamt hushåll med sina föräldrar anses sådan sökande av

bidrag leva, som försörjes av föräldrarna eller bor hos dem, och

för vars inkomst och förmögenhet, för såvitt sådana finnas, föräld-

3 §.

Förutsättning för erhållande av bidrag är, att vederbörande:

1) icke fyllt 24 år;

2) är lämplig för det yrkesområde han ämnar välja;

3) sannolikt kan erhålla sin utkomst på sagda yrkesområde;

4) är godkänd eller kan godkännas som elev i läroanstalt, specialkurs eller på läroplats, som avses i 5 §; samt

5) icke är berättigad att enligt rikslagen om arbetsvård för krigsvärnslösa erhålla utbildning i form av arbetsvård och icke annars för bedrivande av sina yrkesstudier av statsmedel kan erhålla eller har erhållit så stort bidrag, som han enligt denna landskapslag skulle erhålla.

Utan hinder av vad i 1 mom. 1 punkten är stadgat, kan jämväl person, som fyllt 24 år, beviljas bidrag, därest hans yrkesstudier icke äro avslutade eller därest de till följd av sjukdom eller fullgörande av värnplikt eller av annan giltig orsak fördröjts.

4 §.

Det bidrag, som enligt denna landskapslag skall beviljas, utgör

minst 30 och högst 60 procent av de skäligen kostnader, vilka för olika skolformer med beaktande av vederbörande ords dyrhet blivt i riket fastställda.

Föreligga vägende skäl därtill, kan bidraget beviljas att utgå med högre belopp än 60 procent av de i 1 mom. avsedda kostnaderna.

Såsom skäligen kostnader bära anses de verkliga kostnaderna för elevavgifter, kursböcker, studiemateriel, bostad och föda, omdgäng-

lig beklädnad under studietiden samt nödvändiga resor till utbildningsplatsen och åter.

Vid fastställande av bidragets belopp i varje enskilt fall skall beaktas:

- 1) sökandens ekonomiska ställning och familjeförhållanden;
- 2) studiernas art och tiden för dem; samt
- 3) andra särskilda omständigheter, vilka inverka på understödets belopp.

Bidragstagare kan ytterligare på därom gjord särskild ansökan beviljas skäligt understöd för bestridande av utgifter, som förorsakats av under studietiden ådragen sjukdom eller kroppsskada, där-
est icke dessa utgifter ersätts med stöd av annan landskaps- eller

rikslag.

Förändras efter bidragets beviljande i väsentlig grad de förhållanden, vilka inverka på dess belopp, skall detsamma efter anmälan av bidragstagaren, vederbörande skola eller lokal myndighet ånyo fastställas. Sålunda ändrat bidrag skall utbetalas från och med ingången av följande termin eller studieår, räknat från den tidpunkt, då ändringsbeslutet givits.

Ovanstående bestämmelser äro i tillämpliga delar gällande även vid beviljande av bidrag för sådan praktik, som i 5 § avses, eller för andra yrkesstudier utom läroanstalten.

5 §.

Till yrkesstudier, för vilka bidrag beviljas, hänföras studier:

- 1) i landskapet eller staten tillhöriga eller av desamma understödda läroanstalter för lant- och skogshushållning, tekniska undervisningsanstalter, yrkesundervisningsanstalter, handels- eller sjöfartsläroverk eller läroanstalter för huslig ekonomi eller för hemslöjd; eller
- 2) vid annan av landskapsnämnden fullgod och lämplig befunnen läroanstalt, specialkurs eller läroplats.

Till yrkesstudier kunna jämväl hänföras praktik eller studier vid

läroverk eller annan utbildning, ledande till eller erforderlig för inträde i de i 1 mom. nämnda läroanstalter.

6 §. Bidrag beviljas i allmänhet för genomgående av 1 5 § 1 mom. avsedd yrkesundervisningsanstalt eller kurs.

För fortsatta studier i högre yrkesläroanstalt kan nytt bidrag beviljas blott person, som med framgång absolverat kurs i lägre yrkesskola eller för vilken fortsatt yrkesutbildning ur synpunkten av hans utkomst eller av annan orsak anses nödig.

För studier i läroverk, vilka avses i 5 § 2 mom., kan bidrag beviljas blott elev, för vilken återstår de två sista studieåren i vederbörande skola, och vars tidigare studier varit framgångsrika.

Då bidragstagare på grund av godtagbar orsak byter studieområde, kan honom enligt prövning beviljas nytt bidrag.

7 §. Landskapsnämnden besluter om beviljande av bidrag och andra hit hörande omständigheter. För handläggning av frågor av principiell natur rörande understöd för yrkesstudier kan landskapsnämnden anlitade sakkunniga, åt vilka ur landskapsmedel skall erläggas ersättning

enligt i riket för motsvarande fall fastställda grunder.

I denna landskapslag förutsatt lokalt organ är kommunal vårdnämnd, eller, om sådan icke finnes, den kommunala myndighet, vilken handhåver vårdnämnds åligganden, för såvitt handhavandet av vissa uppgifter icke ankommer på vederbörande läroanstalt.

Lokal myndighet åligger, utöver vad annorstädes är stadgat;

- 1) att biträda sökande av bidrag och studielån vid anskaffning av erforderlig utredning;
- 2) att med anlitanade av fastställda blanketter till landskapsnämnden utan dröjsmål göra framställning angående till densamma inlämnade ansökningar om bidrag och studielån och att vid framställningen föga eget utlåtande jämte i 1 punkten avsedd och annan nödig utredning;
- 3) att, därest lokal myndighets utlåtande är avstyrkande, bereda vederbörande bevisligt tillfälle att med anledning av utlåtandet förete nödigbefunnen tilläggsutredning, samt att efter utgången av den i 9 § 5 mom. stadgade tiden tillställa landskapsnämnden för avgörande sagda utredning och understödsansökan;
- 4) att till vederbörande erlægga bidrag och studielån i därför fö-

reskriven ordning samt tillse, att bidraget och lånet användes till föreskrivet ändamål ävensom att jämväl i övrigt ombesörja beslutets verkställighet;

5) att för varje kalenderår med anlitande av fastställd blankett till landskapsnämnden avgiva redovisning över utbetalning av bidrag och studielån;

6) att utan dröjsmål till landskapsnämnden göra anmälan om de i 11 § nämnda till dess kännedom komma omständigheterna och att vid densamma föga nödig utredning jämte eget utlåtande;

7) att föra av landskapsnämnden föreskrivet kortregister eller förteckning över de bidrag eller studielån uppbärande personer, vilka äro bosatta i kommunen eller uppehålla sig därstädes;

8) att lämna vederbörande myndigheter äskade utlåtanden och statistiska samt andra uppgifter angående bidrag och studielån; samt

9) att utföra densamma ombetrodda övriga uppgifter beträffande understödsverksamheten.

Ombesörjer läroanstalt framställning angående understöd, erläggande av bidrag eller studielån och andra därtill hörande åligganden, skall därom i tillämpliga delar gälla, vad i 1 mom. är stadgat.

Bidrag skall av sökanden eller av hans förmyndare sökas hos 18 § nämnd kommunalmyndighet i den kommun, där den förstnämnde är bosatt eller vistas. Ansökan kan jämväl ingivas till vederbörande läroanstalt. Ansökan skall göras i god tid, innan studierna påbörjas, eller senast inom trettio dagar därefter. Göres ansökan senare, kan bidragets belopp enligt landskapsnämndens prövning nedsättas.

Ansökan skall åtföljas av följande utredning:

- 1) familjeutredning;
- 2) intyg av beskattningsmyndighet över vid senaste verkställda statsbeskattning påford skatt för inkomst och förmögenhet;
- 3) avskrift av läro-, praktik- och arbetsbetyg;
- 4) intyg över asylrätt, såvida sökanden icke är medborgare i Finland;
- 5) utredning eller meddelande om den läroanstalt, i vilken sökanden är elev eller blivit godkänd för intagning; samt
- 6) annan utredning, som förutsättes i den av landskapsnämnden fastställda ansökningsblanketten.

Ansökan skall av den lokala myndigheten uti skriftlig framställning jämte eget utlåtande och nödig utredning överstyras till landskaps-

nämnden. Framställning hos landskapsnämnden kan jämväl göras av veder-
börande läroanstalt, och skall vid framställningen härvid fogas utlå-
tande av förenämnda lokala myndighet.

Ar den lokala myndighetens utlåtande över ansökan om bidrag avstyr-
kande, skall sökanden bevisligen beredas tillfälle att inom fjorton
dagar till ansökan närsluta av honom nödig befunnen kompletterande ut-
redning.

10 §.

De utgifter, vilka förorsakats av den i denna landskapslag stadga-
de understödsverksamheten med undantag av den lokala myndighetens och
läroanstaltens förvaltningsutgifter, bestridas med landskapsmedel.

11 §.

Utbetalning av bidrag eller del därav kan av landskapsnämnden in-
ställas i fråga om den:

1) som för erhållande av bidrag förskingrat eller dolt sin förmö-
genhet eller inkomst eller om sig och sina förhållanden lämnat orikti-
ga uppgifter;

2) vars studier avbrutits på grund av hans uppförande, av honom be-
gångna försummelser eller av annan orsak;

3) vars studier fortskridit med så ringa framgång, att han icke kan anses lämplig för det av honom valda yrkesområdet; eller

4) vars förhållanden eller övriga förutsättningar, som inverka på bidragets erhållande, i sådan grad förändrats, att bidrag enligt denna landskapslag icke skulle kunna beviljas honom.

Om ovan i 1 mom. nämnda omständigheter skola den lokala myndigheten och vederbörande läroanstalt ofördröjligen underrätta landskapsnämnden.

Bidragstagare, vars understöd indrages, bör beredas tillfälle att avgiva förklaring i saken, därest hans vistelseort i landet är känd.

12 §.

I denna landskapslag avsedd person kan för studier, nämnda i 5 §, ävensom för studier vid högskola beviljas räntefritt lån till sådant högsta belopp, som för motsvarande fall blivit i riket fastställt. Vid behov kan studielån jämväl beviljas bidragstagare.

Landskapsnämnden äger besluta om lånets beviljande, återbetalning och andra hithörande frågor.

Vad i denna landskapslag är stadgat om beviljande av bidrag samt återkallande av sådant, är tillämpliga delar gällande jämväl i fråga

om studielån.

Landskapsnämnden kan, på därom till densamma ställd ansökan, förordna att lån eller del därav icke skall återbäras av låntagare, som med synnerlig framgång absolverat sina studier eller som på grund av lånets återbetalning prövas förlora sina möjligheter att framdeles försörja sig och sina anhöriga.

13 §.

Den allmänna tillsynen över den i denna landskapslag stadgade understödsverksamheten ankommer på landskapsnämnden, som därvid biträdas av en densamma underställd inspektör för vårdväsendet i landskapet.

14 §.

Bidrag är icke beskattningsbar inkomst, och detsamma får icke utmätas, ej heller användas till ersättande av kostnader bidragstagare eller hans familjemedlemmar lämnad fattigvård, eller annan samhällslig vård.

Avtal, som avser överförande av bidrag på annan person, är ogillt.

15 §.

Såsom bosatt på Åland i den mening, som avses i 1 §, anses även person, som för bedrivande av yrkesstudier tillfälligt vistas utom

landskapet inom riket eller i utlandet.

16 §.

Såsom sjukvårdsutgifter, för vilka beviljas understöd, anses utgifter för mediciner och läkararvode samt vård- och sjukhusavgifter ävensom kostnader, vilka föranletts av den sjukes transport till vårdplatsen.

17 §.

Bestämmelserna i denna landskapslag kunna tillämpas från och med den 1 januari 1945.

Mariehamn den 12 oktober 1945.

På landskapsnämndens vägnar:

P. H. Lindberg.

P. H. Lönnbom.